

Udskrift af forhandlingsprotokollen

for ekspropriationskommissionen

vedrørende etablering af gasrørledningen Grøn Gas Lolland-Falster

17. hæfte

Besigtigelses- og ekspropriationsforretningen den 25. april 2023

Guldborgsund Kommune

Tirsdag den 25. april kl. 15.00 samledes kommissionen ved bygningerne på ejendommen Nystedvej 79, 4990 Saksøbing for at afholde besigtigelses- og ekspropriationsforretning i anledning af etablering af gasrørledningen Grøn Gas Lolland-Falster.

Til stede var kst. kommissarius ved Statens Ekspropriationer på Øerne, *Henrik Hansen*, de af transportministeren udpegede medlemmer af kommissionen, *Henning Alfred Rasmussen* og *Ole Christophersen*, samt de fra Den Fælleskommunale Liste for Øernes Område udtagne medlemmer, *Lene Hatt* og *Benny Damgaard*.

Endvidere mødte den ledende landinspektør *Dorte Ellegaard*.

Som repræsentant for Guldborgsund Kommune mødte *Evy Møller Nielsen*.

For Evida mødte landinspektør *Søren Andreas Hansen* og landinspektør *Christoffer Madsen*.

Protokollen førtes af fuldmægtig *Louise Birkedal*.

Kommissarius fremlagde brev af 9. marts 2023 fra Transportministeriet, hvori der er givet bemyndigelse til at nedsætte en ekspropriationskommission til afholdelse af de nødvendige ekspropriationer. På baggrund heraf afholdes kombineret besigtigelses- og ekspropriationsforretning.

Kommissarius fremlagde endvidere Fortegnelse nr. 9, Kombineret besigtigelse og ekspropriation, Grøn Gas Lolland-Falster, Guldborgsund – Maribo, lb.nr. 563 med tilhørende besigtigelses- og ekspropriationsplan, kort nr. 8101-200-62, dateret 18. december 2022.

Følgende passerede:

Besigtigelse

Kommissarius redegjorde for formålet med besigtigelsesforretningen, der er at fastlægge og godkende det af Evida fremlagte projekt med de eventuelle ændringer og bemærkninger, som ekspropriationskommissionen finder er nødvendige. På den baggrund kan der efterfølgende ske ekspropriation. Kommissarius fremhævede, at ekspropriationskommissionens behandling af projektet, herunder linjeføring m.v., må tage udgangspunkt i de rammer, som landsplandirektivet og VVM-tilladelsen for projektet m.v. fastlægger.

Kommissionens beslutninger vil fremgå af forhandlingsprotokollen fra besigtigelsesforretningen. Protokollen vil blive fremsendt til de lodsejere, som er direkte indvarslet til besigtigelsesforretningen. Endvidere vil protokollen blive offentligt tilgængelig via kommissariatets hjemmeside: www.komoe.dk.

Evidas repræsentanter redegjorde for projektet og fremlagde følgende oplysninger:

Forudsætninger

Etableringen af gasrørledningen ”Grøn Gas Lolland-Falster” har til formål at forbinde Lolland og Falster med det øvrige danske gassystem. Projektet er startet på baggrund af en henvendelse til Energinet i 2019 fra SEAS/NVE (nu Andel) på vegne af Nordic Sugar samt Nature Energy.

Baggrunden for henvendelsen er, at:

- Nordic Sugar, som ejer sukkerfabrikkerne på Lolland og Falster, skal reducere CO₂-udledningen fra sukkerproduktionen. Det ønsker de at gøre ved at skifte deres brug af kul og olie ud med gas, og gerne lokalproduceret biogas.
- Nature Energy ønsker at undersøge muligheden for at etablere to lokale biogasanlæg, som vil kunne producere biogas i mængder, der

svarer til 2/3 af sukkerfabrikkernes årlige energiforbrug. Biogassen fra de to anlæg vil blive produceret af gylle fra lokale husdyrhold, dybstrøelse o.a., restprodukter fra sukkerproduktionen samt lokalt madaffald.

Klima-, energi- og forsyningsministeren har i et brev til Energinet dateret 5. februar 2021 oplyst, at regeringen ønsker at fremme udbygningen af gastransmissions- og distributionssystemet med en forbindelse til Falster og Lolland. Ministeren bad i samme ombæring Energinets bestyrelse om at udfærdige en ansøgning om udbygning af naturgassystemet.

Baggrunden for regeringsbeslutningen er at sikre, at Lolland og Falster i fremtiden får bedre muligheder for at koble sig på den grønne omstilling, da gasrørledningen vil udgøre en energiforsyning til regionen, sikre CO₂-reduktioner i industrien og skabe bedre vækstvilkår for erhvervslivet og fastholdelse af lokale arbejdspladser.

Gasrørledningen ejes af de to statslige selskaber Evida og Energinet. Ejerskabet er delt op, så Energinet ejer gasrørledningen (transmissionsledning) fra Everdrup ved Tappernøje på Sjælland og frem til MR-station Nørre Alslev på Nordfalster, mens Evida ejer gasrørledningen (distributionsledning) herfra og frem til slutpunktet, som er MR-station Nakskov, der ligger lige uden for Nakskov på Lolland. Gasrørledningen anlægges i et samarbejde mellem de to selskaber.

Energinet er en selvstændig offentlig virksomhed under Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet. Energinet har ansvaret for at bygge og drive de overordnede transmissionssystemer i Danmark inden for el og gas. Energinets opgave er blandt andet at drive transmissionssystemet for gas til de enkelte landsdele, og i dag er der ca. 900 km transmissionsrør i Danmark.

Evida er et statsligt gasdistributionsselskab under Finansministeriet. Evida blev etableret i 2019, hvor gas-selskaberne HMN GasNet og Dansk Gas Distribution blev slået sammen. Evida transporterer gassen fra transmissionssystemet og ud til de enkelte forbrugere, og i dag er der ca. 18.300 km distributionsrør i Danmark.

Lovgrundlag

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet har ved brev af 23. marts 2021 godkendt Energinets del af projektet om etableringen af gas til Lolland og Falster. Godkendelsen er truffet i henhold til § 4, stk. 3 og 4 i lov om Energinet (Bekendtgørelse af lov om Energinet, Lovbekendtgørelse nr. 118 af 6. februar 2020).

Energistyrelsen har ved brev af 9. juli 2021 godkendt Evidas del af projektet om gas til Lolland og Falster. Godkendelsen er truffet i medfør af § 14 a i lov om gasforsyning (Bekendtgørelse af lov om gasforsyning, Lovbekendtgørelse nr. 126 af 6. februar 2020 som ændret ved lov nr. 923 af 18. maj 2021).

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriets samt Energistyrelsens godkendelser medfører ikke fritagelse for eventuelle tilladelser i henhold til anden lovgivning.

Myndighedsgodkendelser

Indenrigs- og Boligministeriet har den 10. maj 2022 udstedt bekendtgørelse nr. 600 om landsplandirektiv for gastransmissions og gasdistributionsledning med tilhørende tekniske anlæg som fastlægger plangrundlaget for Grøn Gas Lolland Falster Projektet.

Miljøstyrelsen har ved mail af 13. maj 2022 meddelt tilladelse til GGLF-projektet. Tilladelsen er meddelt i henhold til § 25, stk. 1 i Miljøvurderingsloven (Lov om miljøpåvirkning af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM), Lovbekendtgørelse nr. 1225 af 25. oktober 2018).

Energistyrelsen har i brev dateret 16. maj 2022 meddelt tilladelse til ekspropriation i medfør af § 55, stk. 1 og 3 i lov om gasforsyning.

Transportministeriet har i brev dateret 17. maj 2022 meddelt Kommissarius ved Statens Ekspropriationer på Øerne bemyndigelse til at iværksætte besigtigelsesforretning.

Der er i forbindelse med fastlæggelsen af linjeføringen ansøgt om tilladelser efter anden lovgivning til konkrete arbejder, herunder fx:

- Naturbeskyttelsesloven: Arbejde ved beskyttede naturtyper, berøring af fortidsminder, krydsning af vandløb og beskyttelseslinjer
- Museumsloven: Gennembrydning af beskyttede diger og berøring af fortidsminder
- Skovloven: Arbejde i fredskov
- Vandløbsloven: Afbrydelse og omlægning af vandløb
- Vejloven: Krydsning af offentlige veje
- Jernbaneloven: Krydsning af jernbaner
- Landzonetilladelser: Midlertidige adgangsveje

Tilladelserne i henhold til særlovgivningen medbringes ved ekspropriationsforretningen.

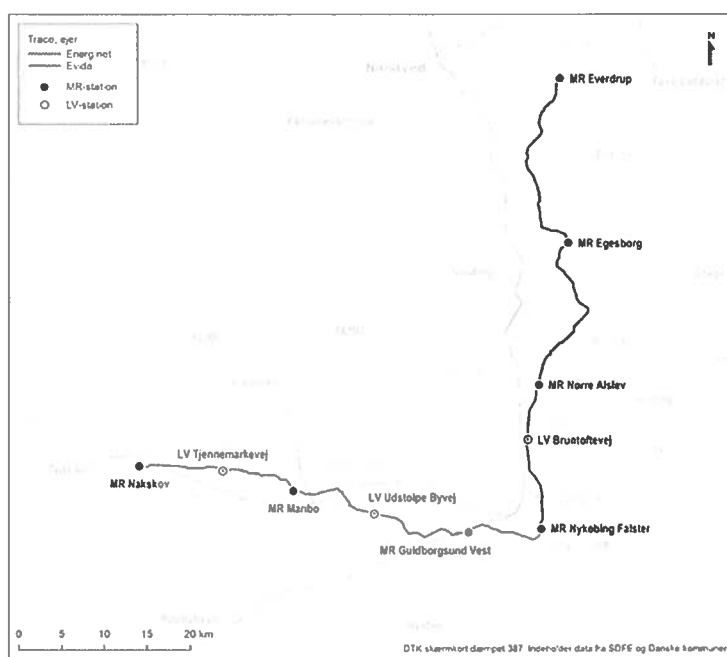
Tegningsoversigt

TEGN.NR.	DATO	MÅL	EMNE	STATIONERING
8101-200-62	18.12.2022	1:2.000	Besigtigelses- og ekspropriationsplan	82.400 – 82.800

Projektbeskrivelse

Projektet Grøn Gas Lolland-Falster anlægges på en ca. 115 km lang strækning mellem Everdrup på Sjælland

og Nakskov på Lolland. Undervejs krydser gasrørledningen Storstrømmen via Farø til Falster. Ved Nykøbing Falster krydses Guldborgsund. Undervejs anlægges syv måler- og regulatorstationer (MR-stationer) og tre selvstændige linjeventilstationer (LV-stationer).

Figur 1 viser oversigt over linjeføringen for gasrørledningen Grøn Gas Lolland-Falster

Projektet består af nedenstående elementer:

- Udbygning af Baltic Pipe kompressorstation ved Everdrup (indenfor eksisterende stationsareal)
- Rørledning fra kompressorstation Everdrup til Færgestrømmen
- Krydsning under Færgestrømmen til Farø
- Rørledning over Farø
- Krydsning under Grønsund til Falster
- Rørledningen over Falster fra Grønsund til Nykøbing
- Krydsning under Guldborgsund til Lolland
- Rørledning fra Guldborgsund til Nakskov
- Anlæg af 7 måler- og reguleringsstationer (Herefter MR-stationer)
- Anlæg af 3 selvstændige linjeventilstationer (Herefter LV-stationer)
- Anlæg af 5 stationer til katodisk beskyttelse (Herefter KB-stationer)

Rørledningen passerer gennem følgende kommuner:

Næstved, Vordingborg, Guldborgsund og Lolland

Linjeføringen for rørledningen (Guldborgsund og Lolland kommuner)

Projektet er omfattet af miljøvurderingsloven, hvorfor der har været gennemført en fuld VVM-proces med 1. og 2. offentlighedsfase. Linjeføringen er fastlagt inden for det projektområde, som er godkendt i miljøkonsekvensrapporten.

Valget af linjeføring er fastlagt ud fra sikkerhedsmæssige, anlægstekniske, miljømæssige og samfundsøkonomiske forhold. I forbindelse med fastlæggelsen af linjeføringen er der også inddraget hensyn i forhold til kommunernes planlægning, landskabelige- og ejendomsspecifikke forhold samt input fra den enkelte lodsejer efter besøg, herunder om der for eksempel er meddelt en landzonetilladelse til byggeri.

Den ønskede linjeføring for rørledningen fremgår af vedlagte kortbilag.

Delstrækningen starter ved MR-station Guldborgssund Vest ved Møllevej i Guldborgssund Kommune og forløber mod vest frem til MR-station Maribo ved Skibevej i Lolland Kommune. Fra MR-station Guldborgssund Vest går linjeføringen mod sydvest frem til st. 75.130, hvor den knækker mod nordvest og krydser jernbanen til Rødby Havn. Fra jernbanen føres linjeføringen nord om Teglskov for derefter igen at dreje mod sydvest for at gå syd om Rykkerup. Mellem Rykkerup og Teglskov krydses Ved Teglskoven, Kristinelundsvej og Rykkerupvej i henholdsvis st. 76.990, st. 77.160 og st. 77.320. Fra Rykkerupvej fortsætter linjeføringen frem til Bregningevej, der krydses i st. 78.740. Ved Bregningevej drejer linjeføringen mod nordvest, passerer umiddelbart syd for Rykkerup Skov og fortsætter frem til Nystedvej, hvor linjeføringen skifter retning og krydser Nystedvej i st. 82.490. Fra Nystedvej går linjeføringen mod vest og fortsætter frem til LV-station Ud Stolpe Byvej, der placeres ved Ud Stolpe Byvej i st. 85.840 og videre mod vest til Nørreskovvej, der krydses i st. 88.800. Fra Nørreskovvej drejer linjeføringen mod nordvest og går øst om Forneby. Linjeføringen fortsætter mod nordvest og krydser Maribovej i st. 90.610, Lollandsbanen i st. 90.810 og Syd Motorvejen i st. 91.310. Umiddelbart efter krydsningen af Syd Motorvejen fortsætter linjeføringen mod vest. Kommunegrænsen mellem Guldborgssund og Lolland kommuner krydses i ca. st. 91.940 omkring Mosehavevej. Linjeføringen går nord om Maribo, hvor Bandholmabanen krydses i st. 94.910. Fra Bandholmabanen fortsætter linjeføringen mod nordvest frem til MR-station Maribo, der placeres ved Skibevej i ca. st. 96.860.

Plantegning af MR-station Maribo fremgår af bilag til besigtigelsesmateriale.

Tekniske bestemmelser

Rørledningen projekteres og udføres i henhold til bekendtgørelse nr. 1988 af 9. december 2020 om sikkerhedsbestemmelser for naturgasanlæg efter Lov om Arbejds miljø. Bekendtgørelsens regler bygger ovenpå

GPTC-guiden, som er en amerikansk standard: "Guide for Transmission and Distribution Piping Systems, GPTC, 1998". Som tillæg til denne GPTC-guide foreligger tillægsbestemmelser fra Arbejdstilsynet i form af en vejledning (F.0.1 fra juli 2001). Vejledningen refererer til en række standarder for materialer og udførelse.

Rørledningen

På strækningen mellem MR Guldborgssund Vest og MR Maribo anlægges rørledningen med en udvendig diameter på 273 mm (10"). Rørens godstykkelse er ca. 6 mm.

Rørledningen anlægges som en stålledning med en plastcoating udvendigt på minimum 3 mm, formentlig af polyethylen (PE).

I områder med særlig høj grundvandsstand eller blød bund, hvor der kan være risiko for opdrift på rørledningen, monteres skrueankre eller betonfliser på rørledningen.

Rørledningens placering og etablering

GPTC-guiden fastsætter sammen med Arbejdstilsynets danske tillægsbestemmelser krav til linjeføringens "class-location" og "minimumsafstand".

"Class-location" fastlægges i en afstand på 200 meter på hver side af centerlinjen for rørledningen i enhver fortløbende længde på 1600 meter langs med rørledningen. Class-location zonen bestemmes ud fra befolknings- og bygningstætheden langs rørledningen samt på grundlag af kommuners udbygningsplaner (kommuneplaner, lokalplaner mv.) eller udstedte byggetilladelser.

Arealerne omkring rørledningen opdeles i klasser (class-locations) fra klasse 1 til klasse 4.

Jo flere bygninger beregnet til beboelse og erhverv, der findes indenfor 200 meter på hver side af rørledningen, des tykkere stålrør skal anvendes. Tykkelsen af stålrørene kan således variere afhængig af behov. På dette projekt er der valgt en godstykkelse, som opfylder kravene for alle aktuelle klasser og røret er derfor de fleste steder installeret med en ekstra sikkerhed.

Udover ovennævnte class-location stiller Arbejdstilsynet krav om overholdelse af en minimumsafstand til bygninger, som er beregnet til varigt ophold for mennesker. Minimumsafstanden beregnes på baggrund af det maksimale tryk i rørledningen, ledningens diameter, ståltykkelsen og en designfaktor afhængig af class location. Mindsteafstanden til den enkelte bygning har

indgået som en vigtig parameter ved fastlæggelse af den endelige linjeføring.

Der er i lovgivningen krav om, at der som minimum skal være 1 meter jorddække over gasledningen. Generelt forventes rørledningen de fleste steder at blive anlagt i åben rørgrav med en jorddækning på omkring 1,3 m. Konkrete forhold kan betyde, at rørledningen etableres med større jorddække for f.eks. at udligne terrænforskelle eller for at kunne overholde afstands-krav til eksisterende ledninger i jorden, herunder hensynet til drænybde mv.

Generelt søges anvendt lige rør, der reguleres til landskabet med elastiske bøjninger. I enkelte tilfælde ved skarpe retningsændringer og lignende indsvejses et rørstykke, der enten er forbukket eller bukkes lokalt med bukkemaskine.

Rørledningen udstyres med et katodisk beskyttelses-anlæg (KB-anlæg), som vha. en lavspænding beskytter gasledningen mod korrosion, hvorfor der enkelte steder i markskel, vejsider m.v. bliver placeret mindre målerskabe.

Langs ledningen placeres markeringspæle, normalt 2 m forskudt fra ledningen. Markeringspælene placeres i markskel, vejkanter o. lign. med en afstand, så man generelt kan se fra den ene pæl til den anden.

Rørledningens krydsning af jernbaner, veje, vandløb og ledninger

Krydsninger af jernbane, veje, vandløb og andre ledninger sker efter nærmere forhandlinger med de respektive myndigheder/ejere.

Ved krydsning af større veje, hvor etablering i åben rørgrav giver særlige udfordringer, vælges i stedet at udføre krydsningen ved hjælp af gennempresning eller styrede underboringer. Krydsning af offentlige veje sker efter nærmere forhandlinger med vejmyndigheden jf. Vejloven.

Ved krydsning af vandløb og lignende, hvor etablering i åben rørgrav giver særlige udfordringer, vælges i stedet at udføre krydsningen ved hjælp af styrede underboringer. Private og offentlige vandløb, afvandingssystemer mm. reguleres og/eller retableres i fornødent omfang. Regulering af vandløb gennemføres i samarbejde med vandløbsmyndigheden, jf. Vandløbslovens og Naturbeskyttelseslovens bestemmelser.

Drænledninger og andre former for afvandingssystemer vil blive retableret og reguleret i fornødent omfang. Energinets drænekspertes vil på baggrund af oplysninger om dræn og afvandingssystemer fra lodsejer

og ud fra konkrete forhold som viser sig under anlægsarbejderne stå for valg af løsning for retableringen.

Katodisk beskyttelse af rørledningen

Til katodisk beskyttelse af rørledningen, som er en stålledning, skal der etableres anodebede og ensrettere med tilhørende teknikhuse. Et anodebed består typisk af 4-6 stk. anoder placeret med en indbyrdes afstand på 3 m i en eller to rækker. Anoderne er ofte horisontale stavanoder med en længde på omkring 1,6 m. En anode består af en magnetit-anode i koksfyld. Anoderne placeres i forborede huller, så der vil være ca. 2 m fra terræn til overkant af anode.

Den endelige placering vil blive fastlagt inden ekspropriationsforretningen.

Erhvervelse af rettigheder

Til projektets gennemførelse er der behov for pålæg af servitutrettigheder til sikring af gasdistributionsanlægget med tilbehør samt ret til etablering af midlertidige rørlager- og oplagspladser samt skurby.

Hertil kommer behov for ret til midlertidige overkørsler fra offentlige veje i ledningstraceet og ret til benyttelse af private fælles veje og private veje som adgangsveje til anlægsarbejderne i forbindelse med anlæg af gasdistributionsledningen.

Pålæg af servitutter til sikring af gasdistributionsanlægget

For at sikre gasdistributionsanlægget mod beskadigelse eller anden overlast pålægges servitut om gasdistributionsmissionsanlæg i en bredde på 20 m til hver side af rørledningens centerlinje. Servituten regulerer byggeri og andre faste anlæg, beplantning samt terrænregulering mv. Servituten sikrer desuden ledningsejers ret til at foretage eftersyn og vedligehold.

Ligeledes kan der blive behov for supplerende servitutbestemmelser til beskyttelse af installationskabe, ledninger, katodisk beskyttelsesanlæg mm.

Servitutteksten til sikring af gasdistributionsanlægget fremgår af bilag til besigtigelsesmaterialet.

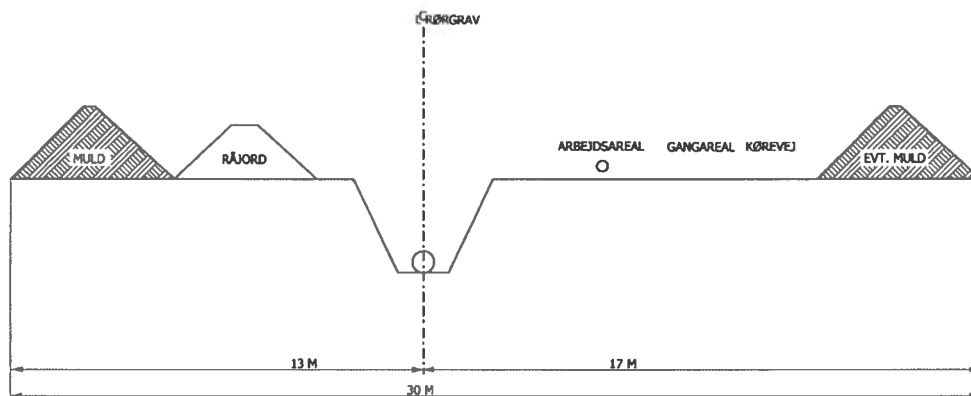
Anvendelse af arbejdsarealer

Til gennemførelse af anlægsarbejderne er der behov for ret til midlertidig brug af arealer langs med linjeføringen. Endvidere er der behov for ret til etablering af midlertidige rørlager- og oplagspladser samt skurby.

De midlertidigt eksproprierede arealer, der er langs den nye rørledning, vil blive anvendt til arbejdsareal i

form af muld- og råjordsdepot, køreveje og rørgrav og har normalt en bredde på 30 m. Der vil også kunne opstilles mobile mandskabsfaciliteter i begrænset omfang.

Muldjorden skræbes af og lægges til side inden anlægsarbejdets opstart. Gasledningen samles ovenpå jorden og hejses derefter samlet i sektioner ned i den gravede ledningsgrav, jf. bilag til besigtigelsesmateriale.

Det forventes, at der inden for hver etape kan etableres ca. 700 m rørledning om ugen. Det samlede anlægsarbejde vil typisk vare ca. 3-4 måneder på den enkelte ejendom. En forventet tidsplan for hele projektførelsen er vist i bilag til besigtigelsesmateriale.

Alle arealer som benyttes midlertidigt, bliver ved arbejdets afslutning retableret til den stand, som de havde, før arealerne blev inddraget til arbejdsareal.

Gener og ulemper for lodsejer i anlægsfasen og afgrødetab/strukturekskadeerstatning vil blive opgjort efter anlægsarbejdets afslutning ved indgåelse af aftale mellem lodsejer og Evida.

Bemærkninger og spørgsmål til projektet

Efter Evidas gennemgang af projektet havde de fremmødte ejere, brugere og disses repræsentanter lejlighed til at udtale sig.

Der fremkom ingen bemærkninger til projektet.

Kommissionens vurderinger og beslutninger

Kommissionen godkendte herefter det fremlagte projekt.

Herefter afsluttedes forretningen.

Henrik Hansen

Henning Alfred Rasmussen Ole Christophersen Lene Hatt Benny Damgaard

Evy Møller Nielsen Dorte Ellegaard

/Louise Birkedal

Udskriftens rigtighed bekræftes

Mette Bergmann Andersen